

Gorska reševalna služba Slovenije in njeno sodelovanje z IKAR

✉ Danilo Škerbinek

Kar do zadnjega desetletja 19. stoletja so ponesrečenim v gorah Slovenije v primeru potrebe priskočili na pomoč samo sopotniki, sodelavci, domačini, lovci, pastirji, drvarji in nosači. Toda nesreče tudi že davno poprej niso počivale. Prva dokumentirana množična nesreča v Sloveniji, in sicer pri delu v gorah, se je primerila januarja leta 1777. Prvo evidentirano stensko reševanje, konkretno s Triglava, je bilo že leta 1822. Kadar se je torej zgodila gorska nesreča nad Trento, nad Zgornjo Savsko dolino ali nad Solčavo, so ljudje v teh dolinah vedeli, koga je treba poklicati, da bo zagotovo

pomagal. Slovenski gorski vodniki so reševali že ob koncu 19. stoletja, bodisi samostojno bodisi v okviru reševalnega odbora nemško-avstrijskega Alpenvereina, ki je imel reševalne skupine tudi na področju Slovenije.

Ko se septembra 1903 s slovesnega odprtja Tominškove poti na Triglav ni vrnila ena oseba, je bila alarmirana reševalna skupina podružnice Slovenskega planinskega društva v Mojstrani. No, pogrešano osebo so tik pred pomočjo teh reševalcev na terenu našli in rešili slučajno prisotni domači vodniki in lovski čuvaji, ki so slišali klice na pomoč. Zaslužna za to odmevno reševa-

Ustanovni zbor IKAR leta 1955 v Bolzanu

✉ Arhiv Danilo Škerbinek

Reševalci ob ponesrečenem dr. Klementu Jugu v Vratih leta 1924

Arhiv GRS Jesenice

nje sta od ministrskega predsednika takratne cesarske vlade na Dunaju prejela pisno priznanje za požrtvovalno in spretno reševanje.

Ustanovitev komisije IKAR leta 1955

16. junija 1912 je kranjskogorska podružnica Slovenskega planinskega društva (predhodnica Planinskega društva Kranjska Gora, združena v današnjo Planinsko zvezo Slovenije) v Kranjski Gori ustanovila prvo reševalno postajo (takrat so jo imenovali rešilna postaja) na slovenskem ozemlju. To štejejo za rojstni dan Gorske reševalne službe (GRS) pri Planinski zvezi Slovenije. To dejanje je dejansko le nadaljevanje že od nekdaj navzoče pripravljene pomagati ljudem v gorah, kadar je to potrebno. Po ustanovitvi te prve postaje je reševalna dejavnost v Sloveniji, ki se je razvijala različno hitro in so jo določale potrebe, sledila razvoju gorskega reševanja v alpskih deželah in od tridesetih let prejšnjega stoletja naprej po zaslugi dr. Bogdana Breclja uporabljala tudi tedanjo, v Avstriji in Nemčiji uveljavljeno reševalno opremo.

Med zasedanjem UIAA na bližnjem Bledu leta 1952 je Wastl Mariner predstavil novo reševalno opremo in načine dela. Dr. Miha Potočnik je maja 1955 sodeloval na pripravljalnem sestanku, 29. in 30. oktobra 1955 pa so predstavniki gorskih reševalcev Avstrije, Francije, Italije z Južno Tirolsko, Nemčije, Švice ter Jugoslavije, ki sta jo zastopala on in dr. Andrej Robič, po sklepu UIAA v Bolzanu ustanovili mednarodno komisijo za reševanje v gorah IKAR.

Že kar zadnjih 25 let ima slovenska amaterska GRS 17 postaj, ki vključujejo danes skupno okoli 700 dobro usposobljenih gorskih reševalcev. Mnogi od njih smo se dopolnilno izobrazili kot inštruktorji, reševalci letalci, reševalci zdravniki ter vodniki lavinskih psov. S predstavljeno organizacijsko ter kadrovsko strukturo GRS pokriva ves alpski in predalpski gorski teren Slovenije. Člani pomagajo tudi osebam, ki goje adrenalinske športe v težko dostopnih terenih, pa tudi povsod tam in takrat, kjer lahko s svojim znanjem, opremo in kondicijo pomagajo pri reševanju ljudi in premoženja.

Reševalno delo analiziramo že skoraj 40 let. Iz tega izhaja mnogo neprecenljivih napotkov

za ljudi, ki se ukvarjajo s številnimi športnimi dejavnostmi v gorah in z adrenalinskimi športi.

V večletnem povprečju izvedemo 300 reševalnih akcij na leto, pri polovici teh sodelujejo tudi gorski reševalci zdravniki in v tretjini helikopterji. Pomagamo okoli 320 osebam, žal je bila za približno 30 oseb nesreča tragična. Opisano reševalno delo terja od 8000 do 8500 ur dela na leto. Pri reševalnem delu nam s helikopterji in posadko dajeta dragoceno pomoč policija in vojska.

Za vse vrste lastnega izobraževanja, preventivno delo, sodelovanje pri izobraževanju obiskovalcev gora, za operativno, kondicijsko ter organizacijsko pripravljenost člani poleg časa za reševalno delo žrtvujejo še okoli 140.000 ur svojega časa na leto.

Od ustanovitve pa vse do leta 1991 smo gorske reševalce Jugoslavije v delu komisije IKAR zastopali delegati slovenske GRS. GRS je pripomogla tudi k nastanku večine jugoslovanskih republiških GRS, jim posredovala svoje izkušnje ter znanje, dosežke in izsledke komisije IKAR ter tudi sicer šolala njihove kadre.

Menjava znanja in izkušenj

Odtlej nobena skupščina komisije IKAR niti strokovni zbor nista potekala brez udeležbe slovenskih gorskih reševalcev. Organizirali smo skupščine IKAR na Vršiču (1962), Bledu (1971), v Bovcu (1981), obisk GRS BiH na Jahorini (1966), sejo komisije za reševanje iz plazov na Voglu (1965) in konferenco o nesrečah v plazovih (LUK) na Bledu (1971), po osamosvojitvi Slovenije pa skupščino IKAR v Kranjski Gori (1993) in sejo komisije za urgentno medicino v Kranjski Gori (2004). Člani strokovnih organov GRS tudi v času med zasedanji konstruktivno sodelujejo v vseh komisijah IKAR, predstavnik GRS pa je že drugi mandat izvoljen v predsedstvo IKAR. Primerno je, da se vprašamo: »Kakšna je korist tega sodelovanja, kaj smo dobili, kaj dali?«

Demonstracija stenskega reševanja na Zelenici

Arhiv GRS Jesenice

Slovenija je majhna dežela. V primerjavi z drugimi je pri nas tudi malo nesreč. Potemtakem je še kako koristno članstvo v mednarodni organizaciji, ki ima obsežnejše zaledje in izkušnje. Obravnava strokovne problematike temelji na neprimerno večjem številu podatkov, ki imajo večjo statistično težo, predvsem, ker v značilnostih dogajanja ni razlik razen tistih, ki izvirajo iz planincev ter značaja gorstev in klime. Možne so primerjave vzrokov nesreč in izbira varnostnih ukrepov, glede na vrste nesreč uporabljena reševalna tehnika, neposredna

izmenjava izkušenj, mnenj in razprava bodisi na sejah strokovnjakov bodisi posamično s specialisti po izbiri in potrebi. Pri tem delu ni izrecnih vnaprejšnjih profesorjev in učencev: vsak da vse, kar ve in premore, in enako tudi sprejema. Od razmer in razvoja dogodkov pa je odvisno, kdaj kdo kaj da ali dobi.

V organiziranosti komisije IKAR so se hitro pokazale prednosti specializacije dela po komisijah, zato ji je v sedemdesetih letih z uvedbo podkomisij sledila tudi GRS. Ves čas obstoja IKAR sta tipična in hvalevredna podjetnost in hiter prehod od besed k dejanjem, ki so jo dolžne spodbujati vse članice in jima morajo – hočeš nočeš – tudi slediti. Naj na tem mestu omenimo predlog GRS za vzajemno brezplačno reševanje (Pontresina 1967), ki so mu sledili dvostranski dogovori nekaterih sosednjih držav. Podobna akcija je bil akt o preletu meje pri reševanju s helikopterjem (1969), ki mu je bila med drugim zgled reševalna akcija avstrijskega helikopterja v Martuljski skupini Julijskih Alp v Sloveniji (1965). Na specializiranih tečajih, simpozijih in seminarjih strokovnjakov že od vsega začetka poteka dosledna menjava znanja in izkušenj na ravni članic IKAR, držav in na številnih lokalnih ravneh. Tudi GRS se lahko pohvali z že več kot 30-letnim odličnim enakopravnim sodelovanjem z reševalci italijanske Furlanije – Julijske krajine, avstrijske Koroške ter Štajerske in občasno Bavarske.

GRSS s pomočjo IKAR do kvalitetnejšega dela

Skupščine in delovni sestanki strokovnih komisij ter posebne prireditve komisije IKAR so priložnost za vse, posebej za državo organizatorico in njene neposredne izvajalce, ki jim je v tem primeru omogočeno sodelovanje v večjem številu ter lahko pokažejo svojo pripravljenost, način dela in težnje. Pri demonstraciji reševanja in delno na srečanjih strokovnih teles je možno direktno sodelovanje posebej zainteresiranih članov dežele gostiteljice.

Obravnava klasičnega reševanja je v komisiji IKAR in njenih članicah stalnica, praviloma brez velikih pretresov, a nikoli brez napredka in novosti. V IKAR so ga uvedli Wiggerl Gramminger in Wastl Mariner s strokovnjaki iz drugih dežel, ki so v prizadevanjih za visokokakovostno opremo dokaj uspešno k sodelovanju pritegnili tudi industrijske in obrtne proizvajalce reševalne opreme.

Brez komisije IKAR slovenska GRS ne bi že ob koncu leta 1967 uvedla letalskega reševanja in tudi prve reševalne akcije ob podpori helikopterja pod Mojstrovko najbrž ne bi bilo že 24. marca 1968. Tudi ves kasnejši razvoj letalskega reševanja v GRS je vezan na IKAR; na mednarodnih strokovnih zasedanjih se leto za letom v različnih deželah zbere veliko strokovnjakov letalcev.

Medicina je bila v gorskoreševalnem delu vselej pisana z veliko začetnico. Prvi predsednik IKAR dr. Rudi Campell je kot iznajdljiv ljudski zdravnik s sodelavci iz vseh dežel skrbel za dobro prvo in medicinsko pomoč. Prim. dr. Gerhard Flora v sodelovanju z IKAR že od leta 1971 organizira mednarodne kongrese zdravnikov gorskih reševalnih služb, na katerih dokaj pogosto z referati sodelujejo tudi zdravniki naše

GRS. Redna menjava izkušenj, novosti in izdaja zbornikov so zagotovljene.

IKAR ima s Fundacijo Vanni Eigenmann nesporne zasluge za prosvetljevanje in praktične raziskave na področju varstva pred snežnimi plazovi. Marsikje, tudi v Sloveniji, je ta komisija posredno pripomogla k nastanku služb za sneg in plazove in k uvedbi lavinskih biltenov. Njuni zaslugi sta evropska lestvica nevarnosti plazov, razvoj in uvedba lavinske žolne ter drugih pripomočkov za iskanje zasutih. S sodelovanjem IKAR je nastajala poljudna in zahtevna strokovna literatura, med drugim večjezični slovar o snegu in plazovih – prvi te vrste na svetu je bil izdan leta 1995 v Ljubljani kot rezultat velikega dela in prizadevanj Pavla Šegule.

Tudi prvi koraki pri uvedbi brezžičnih zvez, standardizaciji reševalne opreme in še čem so se reševali prek komisije IKAR ali z njeno podporo. Če bi hoteli podrobneje obdelati delo in plodove sodelovanja, ne bi šlo brez zajetne študije.

Slovenski planinci in gorski reševalci želimo, da bi nas komisija IKAR še naprej domiselno in uspešno združevala in pripomogla k večji varnosti v gorah!

Iskanje zasutega v plazju

 Arhiv GRS Tržič

